

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
İNSAN VE TOPLUMBİLİMLERİ FAKÜLTESİ

TARİH

(2025 - 2026) Ders Bilgi Formu

Ders Adı	Kodu	Yarıyıl	T+U Saat	AKTS	Z / S
Osmanlı Türkçesi Matbu Metinler	TAR102	2	3 + 0	6,0	Zorunlu
Birim Bölüm	Tarih - Lisans (Yüz yüze)				
Amaç	Bu dersin amacı, öğrencilerin Osmanlı Türkçesiyle basılmış metinleri okuma, anlama ve değerlendirme becerisi kazanmalarını sağlamaktır. Matbu metinlerin dil özellikleri, yazım kuralları ve dönemin kültürel yapısı çerçevesinde analiz edilmesi hedeflenir. Ayrıca, öğrencilerin farklı türdeki basılı Osmanlıca kaynakları çözümleyerek tarihî düşünce ve ifade tarzlarını kavramaları amaçlanır.				
Ders İçeriği	Bu ders, öğrencilerin matbu (basılı) Osmanlı Türkçesi metinlerini okuma ve anlama becerilerini geliştirmeyi amaçlar. Osmanlıca matbu metinlerde kullanılan harf karakterleri ve dizgi özellikleri incelenir. Arap harfli Osmanlı alfabesinin matbu şekilleriyle yazım biçimleri karşılaştırmalı olarak öğretilir. Matbu metinlerdeki eski harfli noktalama işaretleri ve baskı usulleri tanıtılır. Talik, rik'a ve nesih yazı türlerinin matbu versiyonları örneklerle açıklanır. Dersin başında Osmanlı matbuat tarihine kısa bir giriş yapılır. Matbaanın Osmanlı dünyasına girişi ve yaygınlaşması ele alınır. yüzyıldan itibaren çoğalan matbu eser türleri ve içerikleri sınıflandırılır. Öğrencilere matbu metinlerin okunmasında dikkat edilmesi gereken yazım farkları öğretilir. Arşiv belgeleri ile matbu metinlerin yapısal farkları örneklerle gösterilir. Ders kapsamında gazete, dergi, risale ve kitap gibi farklı türler incelenir. Osmanlı döneminde yayımlanan ilk gazetelerden örnek pasajlar okunur. Tercüman-ı Ahval ve Takvim-i Vekayi gibi yayınlardan metin çözümlemeleri yapılır. Matbu metinlerde sıkça kullanılan Arapça ve Farsça kalıplar tanıtılır. Öğrencilere kelime kökeni, yapı ve anlam yönünden çözümleme yaptırılır. Matbu metinlerin dil özellikleri ve dönemsel kelime kullanımları üzerinde durulur. yüzyılda sadeleşen Osmanlı Türkçesi örneklerle gösterilir. Ders kapsamında basılı hukuki metinlerden (kanunlar, nizamnameler) örnekler analiz edilir. Matbu metinlerde kullanılan resmi üslup ve ifadeler tanıtılır. Öğrenciler, metinlerde geçen deyim, terim ve kalıpları anlamlandırma çalışmaları yapar. Dersin orta bölümünde basılı fıkıh, tarih ve edebi metinlerden seçmeler okutulur. Metinler hem bireysel hem de grup çalışmalarıyla çözülür. Öğrencilerden belirli metinleri transkripsiyon alfabesine çevirme ödevi verilir. Ders boyunca matbu metin okumalarında kullanılan sözlükler ve tarama yöntemleri tanıtılır. Latin harfli karşılıklarla Osmanlıca metin çözümlemeleri karşılaştırılır. Matbu eserlerin kütüphane ve dijital kataloğlardan nasıl bulunacağı öğretilir. Yazılı sınavlar ve uygulamalı okuma değerlendirmeleriyle ilerleme ölçülür. Dönemin sosyo-kültürel yapısını yansıtan metinler üzerinden tarihsel bağlam kurulur. Öğrenciler, matbu metinlerin dil yapısını çözümleyerek Osmanlı entelektüel dünyasını tanır. Ders sonunda öğrencilerin matbu Osmanlı Türkçesi metinleri bağımsız biçimde okuyabilmeleri hedeflenir.				
Ders Kaynakları	KAYNAKLAR, Ahmed Cevdet Paşa – Lügat-i Cevdet, Ahteri Mustafa Efendi – Ahter-i Kebîr, Ahteri Mustafa Efendi – Ahter-i Sagîr, Es'ad Efendi – Lugat-ı Es'ad Efendi, Hacı Paşa – Lugat-ı Hacı Paşa, Hâfız Mehmed – Tuhfe-i Şâhidî, Hâlet Efendi – Lugat-ı Hâlet, Hayrullah Efendi – Lugat-ı Hayrullah Efendi, Hoca Neş'et – Lügat-ı Neş'et, Hoca Sâdık – Lugat-ı Sâdık, İbn Kemal – Risale fî Kelimât, İbnü'l-Mustafâ – Cevâhirü'l-Lügât, Kâmil Paşa – Kâmil Paşa Lügatî, Lâtif Efendi – Lugat-ı Lâtif, Mehmed Cemaleddin – Lügat-ı Cemaleddin, Mehmed Efendi – Lugat-ı Tercüme-i Burhân, Mehmed Emin Efendi – Lügat-ı Şu'ûrî, Mehmed Fevzi – Lugat-ı Fevzi, Mehmed Reşid – Lügat-ı Reşid, Mehmed Rifat – Lügat-ı Rifat, Mehmed Sâdık – Lügat-ı Sâdık, Mehmed Said – Tuhfe-i Vankulu, Mehmed Şükrü – Lügat-ı Şükrü, Mehmed Tâhir – Lügat-ı Osmaniye, Mehmed Tahir Efendi – Nuhbetü'l-Lehce fî Lügatî'l-Osmaniye, Mustafa Celâleddin Paşa – Lugat-ı Celâl, Mustafa Nûri Paşa – Lugat-ı Mustafa Nûri, Müstakimzade Süleyman – Târihçe-i Lugat, Mütercim Âsım – Lugat-ı Âsım, Reşid Efendi – Lügat-ı Reşid Efendi, Sâmî Efendi – Lügat-ı Sâmî, Seyyid Mehmed – Târih-i Lügat, Sirâceddin Ali Han – Sihâhü'l-Cevherî, Süleyman Paşa – Lugat-ı Süleyman Paşa, Şâhidî İbrahim Dede – Tuhfe-i Şâhidî, Şemseddin Sami – Kâmûs-ı Türkî, Şeyhülislâm Mehmed Esad Efendi – Lehçe-i Osmani, Vankulu Mehmed Efendi – Vankulu Lügatî, Vehbî Efendi – Nuhbetü't-Tullâb, Yusuf Ağa – Envârü'l-Mu'ciz, Zemahşerî – Muḳaddimetü'l-Edeb, Zeynelabidin Efendi – Tuhfe-i Vehbî, .. ÇALIŞMA ESERLERİ, .. Abdullah Uçman – Osmanlı Türkçesi Öğretimi, Ahmet Ağırakça – Osmanlı Türkçesi Yazı Rehberi, Ahmet Ak – Arap Harfli Türkçe Metinlerde Dil Bilgisi, Ahmet Cevat Eren – Osmanlıca Grameri, Ahmet Nezih Galitekin – Osmanlı Türkçesi Yazı ve Dilbilgisi, Ahmet Topaloğlu – Osmanlı Türkçesinde Gramer Yapıları, Ali Fuat Başgil – Osmanlıca Dilbilgisi Notları, Baki Asiltürk – Osmanlı Türkçesi Uygulamalı Dilbilgisi, Cem Dilçin – Türkçe ve Osmanlıca Üzerine, Doğan Aksan – Eski Türkçeden Osmanlı Türkçesine, Enver Gökçe – Osmanlı Türkçesi Alıştırma Kitabı, Erhan Aydın – Osmanlı Türkçesi Okuma ve Yazma Kılavuzu, Faruk Kadri Timurtaş – Osmanlı Türkçesi Dersleri, Faruk Kadri Timurtaş – Osmanlı Türkçesi Grameri, Ferit Devellioğlu - Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Tuncer Gülensoy – Osmanlı Türkçesi Yapı Bilgisi, Halil Demir – Osmanlı Türkçesi El Kitabı, Hasan Akay – Osmanlı Türkçesinde Fiiller, Hasan Eren – Türk Dilinde Yapı Bilgisi ve Osmanlıca, Hayati Develi – Osmanlı Türkçesi Kılavuzu 1-2-3, Hayrullah Örs – Klasik Osmanlı Türkçesi Dersleri, Hicabi Kırangoç – Osmanlı Türkçesinde Zamanlar, Hüseyin Vassaf – Sarf-ı Osmanî, İsmail Gaspıralı – Tercüme ile Dil Öğretimi Üzerine Yazılar, İsmail Hakkı Uzunçarşılı – Osmanlıca Ders Notları, İsmail Parlatır – Osmanlı Türkçesine Giriş, M. Nihat Özön – Dilbilgisi Açısından Osmanlıca, Mehmed Esad – Kavaid-i Osmaniyye, Mehmet Kanar – Osmanlıca Dersleri, Muharrem Ergin – Osmanlı Türkçesi Dersleri, Mustafa İsen – Osmanlı Türkçesi Öğretim Rehberi, Mustafa Koca – Metinlerle Osmanlı Türkçesi, Mustafa Özkan – Osmanlı Türkçesi, Necat Birinci – Osmanlıca Gramer Çalışmaları, Nihad Sami Banarlı – Türkçenin Grameri ve Osmanlıca İlişkisi, Niyazi Berkes – Osmanlıca Dersleri, Nurettin Demir – Eski Türkçe ve Osmanlıca, Orhan F. Köprülü – Osmanlı Türkçesi Morfolojisi, Recep Demir – Osmanlıca Sarf ve Nahiv Usûlü, Reşat Kaynar – Osmanlıca Yazım ve Gramer Rehberi, Sadık Kemal Tural – Osmanlı Türkçesi ve İmlası, Selahattin Batu – Arapça ve Osmanlıca Dilbilgisi, Süleyman Sırm – Kavaid-i Türkiyye, Süleyman Şükrü – Sarf-ı Türkî, Şemseddin Sami – Kavaid-i Osmaniye, Şerafettin Turan – Türk Dilinin Tarihi Gelişimi, Yusuf Gedikli – Eski Türkçeden Osmanlıcaya, Yusuf Gedikli – Osmanlı Türkçesi Dersleri, Zeynep Korkmaz – Osmanlı Türkçesinin Grameri				

Hafta	Konu
1	Osmanlı Türkçesinin tarihî gelişimi ve genel özellikleri tanıtılır.
2	Osmanlı alfabesi ve yazım kuralları öğretilir.
3	Osmanlı Türkçesinde kelime yapısı ve kökenleri incelenir.
4	Cümle yapısı ve temel dilbilgisi kuralları anlatılır.
5	Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin Osmanlıca içindeki yeri tartışılır.
6	Osmanlıca metinlerde imla ve noktalama işaretleri incelenir.
7	Osmanlıca basit metinler üzerinde okuma ve anlama çalışmaları yapılır.
8	Ara Sınav
9	Fiil çekimleri ve zamanlar öğretilir.
10	Zamirler, edatlar ve bağlaçların kullanımı ele alınır.
11	Osmanlıca sözlük kullanımı ve metin çözümleme teknikleri tanıtılır.
12	Osmanlıca el yazması metinlerin okunması ve yorumlanması çalışmaları yapılır.
13	Osmanlıca metinlerin günümüz Türkçesine aktarılması pratikleri uygulanır.
14	Tarihî belgeler ve Osmanlıca'nın farklı dönemlerdeki evrimi incelenir.
15	Ders genel değerlendirme ve öğrenci sunumları ile tamamlanır.
16	Yarıyl Sonu Sınavı

Ders İş Yüğü	Çalışma Türü / Öğretim Metotlar	Süresi (Saat)	Sayısı
Dinleme ve anlamlandırma	Ders	14	3
Dinleme ve anlamlandırma, gözlem/durumları işleme, eleştirel düşünme, soru geliştirme	Tartışmalı Ders	14	3
Önceden planlanmış özel beceriler	Rol Yapma / Drama	14	3
Önceden planlanmış özel beceriler	Problem Çözme	12	2
Ara Sınav 1		1	1
Kısa Sınav 1		1	1
Final		1	1
Ders İş Yüğü:		153	
AKTS (Ders İş Yüğü / 25.5):		6	

Program Çıktıları	
1	Tarihi olayları anlamak için kronolojinin ve salt anlatının yeterli olmayacağını, farklı bilim dallarının sağlayacağı imkânlardan yararlanmak gerektiğinin farkına varmıştır.
2	Alanıyla ilgili yapılmış herhangi bir araştırmanın özgün ve bilimsel yeterlilikte bir çalışma olup olmadığı tayin edebilir.
3	Tarih disiplini ile ilgili konularda uzman ya da bilgisi olmayan dinleyicileri bilgilendirir, onlara elde ettiği bulgularla ilgili düşüncelerini açık bir biçimde yazılı ve sözlü olarak ifade eder.
4	Sosyal bilimlerin sağladığı metodolojik ve kuramsal imkanları kullanarak tetkik, tahlil ve teşhis yapabilme yeteneğine sahiptir.
5	Sahasıyla ilgi çalışmaları yetkin bir şekilde ve inisiyatif kullanarak yapabilir.
6	Araştırmaları esnasında karşılaşılabileceği engelleri nasıl aşacağını bilir ve çözümleri uygular.
7	Çalışmaları sırasında bilimsel ahlaki değerleri bir an olsun unutmadan, bunlara sadık kalır.
8	Tarihçinin sürekli çalışması ve sahasıyla ilgili yayınları takip etmesi gerektiğini bilir. Bunları takip ederken, yeni gelişmelerden ve varılan bilimsel sonuçlardan haberdar olur. Bu sayede bilimsel heyecanını sürekli canlı tutar ve akademik körelmeye maruz kalmaz.
9	Çalışmalarının sonuçlarının sadece meslektaşlarına değil, çeşitli toplumsal kesimlere de ulaşmasını sağlar.
10	Ülkenin kültürel, medeni ve millî varlığının gelişmesi için bu sonuçları azami ölçüde kullanır.
11	Bir sosyal bilimci olduğunun farkında olarak toplumla bağlarını hem mesleki, hem de insani anlamda güçlü tutar.
12	Kaynak dillerini bilir. Tarih alanında yapılmış güncel araştırmaları takip ederek yeterli düzeyde anlayabilir ve meslektaşları ile iletişim kurabilecek düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmayı amaç edinir.
13	Tarih alanının gerektirdiği bilgisayar yazılımı ve donanımı bilgisine sahiptir; bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanır.
14	Tarih metodolojisini kullanarak, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yorumlama ve sentez yapma becerilerine sahiptir ve alanıyla ilgili çalışmaları bağımsız veya ortak çalışma olarak yürütebilir.

Ders Öğrenme Çıktısı - Program Çıktıları (1 -5 Puan Aralığı)														
Ders Öğrenme Çıktısı	PÇ 1	PÇ 2	PÇ 3	PÇ 4	PÇ 5	PÇ 6	PÇ 7	PÇ 8	PÇ 9	PÇ 10	PÇ 11	PÇ 12	PÇ 13	PÇ 14
Osmanlı Türkçesinin tarihî gelişimini ve temel özelliklerini açıklayabilir.	3	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5
Osmanlı alfabesi ve yazım kurallarını doğru şekilde kullanabilir.	4	4	4	3	4	3	4	3	4	3	4	3	4	5
Osmanlıca metinlerde geçen Arapça ve Farsça kökenli kelimeleri tanıyabilir.	5	4	5	4	5	5	5	5	4	4	4	4	4	3
Basit Osmanlıca metinleri okuyup anlayabilir.	3	3	3	4	4	4	5	5	5	5	4	4	4	3
Osmanlıca metinleri günümüz Türkçesine temel düzeyde çevirebilir.	3	3	4	3	3	3	3	4	4	4	5	5	5	5
Ortalama Değer	3,6	3,8	4	3,8	4	4	4,2	4,4	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2